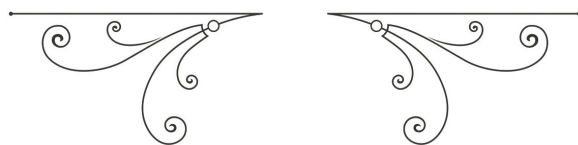

برنامه

جناب آقای مهندس بیژن نامدار زنگنه

وزیر پیشنهادی

وزارت نفت

مرداد ۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۱	سوابق علمی، تخصصی و اجرایی
۱	مشخصات فردی
۱	سوابق تحصیلی (دانشگاهی)
۱	تجربیات و فعالیت‌ها
۳	رویکردها و برنامه
۳	فصل اول: مقدمه؛ نگاهی به شرایط مرداد ۱۳۹۲
۵	فصل دوم: گزارش خلاصه از اقدامات شاخص و اصلی وزارت نفت در دولت یازدهم
۹	فصل سوم: اسناد بالادستی حاکم بر برنامه پیشنهادی در دولت دوازدهم
۱۱	فصل چهارم: چالش‌های اساسی
۱۳	فصل پنجم: راهکارها و راهبردهای عملیاتی

سوابق علمی، تخصصی و اجرایی

مشخصات فردی

نام و نام خانوادگی: بیژن نامدار زنگنه

تاریخ تولد: ۱۳۳۱ - کرمانشاه

متاهل ، دارای ۴ فرزند

سوابق تحصیلی (دانشگاهی)

کارشناسی ارشد مهندسی راه و ساختمان، دانشکده فنی دانشگاه تهران با رتبه ممتاز (۱۳۵۰-۱۳۵۶)

تجربیات و فعالیت‌ها

- عضو هیات علمی دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی از سال ۱۳۵۶
- معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (۱۳۶۱ - ۱۳۵۹)
- عضویت در شورای مرکزی جهاد سازندگی (۱۳۶۲-۱۳۶۱)
- اولین وزیر جهاد سازندگی - ۵ سال (۱۳۶۷ - ۱۳۶۲)
- وزیر نیرو - ۹ سال (۱۳۷۶ - ۱۳۶۷)
- وزیر نفت - ۸ سال (۱۳۸۴ - ۱۳۷۶)
- وزیر نفت - ۴ سال (۱۳۹۶ - ۱۳۹۲)
- در مجموع دارای تجربه ۲۶ سال وزارت در ۳ وزارتخانه کلیدی و اخذ ۹ بار رای اعتماد از مجالس اول تا ششم و مجلس نهم

- عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام به مدت ۱۵ سال (۱۳۷۵-۱۳۹۰)
- درحال حاضر عضو هیات علمی انستیتومهندسی نفت پردیس دانشکده‌های فنی دانشگاه تهران
- ۶ دوره عضو شورای عالی کانون مهندسين فارغ التحصيل دانشکده فنی دانشگاه تهران
- عضو هیات مدیره سازمان نظام مهندسی ساختمان تهران از ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۳ و عضو شورایی عالی سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور (۱۳۹۴-۱۳۹۲)

رویکردها و برنامه

رب ادخلنی مدخل صدق و اخرجنی مخرج صدق و اجعل لی من لدنک سلطانا نصیرا آنچه در این مجموعه، از آن به عنوان برنامه وزیر نام برده می‌شود، در واقع راهکارها و راهبردهای عملیاتی مبتنی بر اسناد بالادستی است که برای اجرای سیاست‌های کلی نظام از جمله سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و قوانین موضوعه با تاکید بر قانون و الزامات حاکم بر برنامه ششم توسعه و ماموریت‌هایی که به موجب قوانین و مقررات بر عهده وزارت نفت گذارده شده، تنظیم و ارایه شده است.

فصل اول: مقدمه؛ نگاهی به شرایط مرداد ۱۳۹۲

صنعت نفت به عنوان پیشران اقتصاد ایران نقشی موثر در توسعه، اشتغال و رشد اقتصادی کشور داشته و دارد. در سال‌های گذشته نیز این اهمیت به صورت مضاعف در شرایط تحریم و بعد از آن در شئون مختلف اقتصاد و مدیریت کشور ظاهر شد. در سال ۱۳۹۲ کشور در بخش نفت با شرایط پیچیده و چالش‌های متعددی روبرو بود که نیاز به اقدامات فوری و تصمیم‌گیری‌های کلیدی داشت. در ادامه تلاش شده که تصویر خلاصه ولی جامعی از شرایط آن زمان صنعت نفت ترسیم شود. با مرور این تصویر است که اقدامات انجام شده در طی چهار سال دولت یازدهم قابل ارزیابی مناسب است.

- توسعه پارس جنوبی با انبوهی از طرح‌ها و توزیع نامتوازن منابع و تمرکز مدیریتی، (بدون توجه به تولید گاز) مواجه بود.
- در تولید از میدان‌های مشترک غرب کارون طرح‌ها با سرعت بسیار اندک پیشرفت کرده و در طرف عراقی میزان برداشت بسیار بیشتر از ما بود. قراردادهای با شرکت‌های چینی در وضعیت نامناسبی قرار داشت و توسعه بسیار کند بود. در دیگر میدان‌های غرب کشور و لایه نفتی پارس جنوبی نیز تصمیمی روشن که منجر به اتمام طرح‌ها و دستیابی به تولید شود، اتخاذ نشده بود.

- در سال ۱۳۹۲، ۴۳ درصد سبب سوخت نیروگاه‌های کشور، سوخت مایع بود که ارزش آن به حدود ۱۸ میلیارد دلار می‌رسید. در آن شرایط، کشور به واردکننده نفت گاز تبدیل شده بود.

- به علت اعمال تحریم‌های ظالمانه، صادرات نفت خام و میعانات گازی به پایین‌ترین میزان خود در طی دو دهه اخیر رسیده بود. میزان میعانات روی آب کشور اعداد بسیار غیرمتعارف و بالایی بود که هزینه‌های سنگینی را برای کرایه کشتی به شرکت ملی نفت ایران تحمیل می‌کرد. تنوع خریداران نفت و میعانات ایران به چند کشور محدود شده بود.

- در اوپک متاسفانه با موافقت ایران نظام سهمیه بندی ملغی شده بود و بدین ترتیب به دست خودمان، از نظر دیپلماسی انرژی، شرایط برای تحریم نفت ایران و جایگزینی آن در بازارها با تولیدات دیگر کشورهای رقیب فراهم شده بود.

- در خصوص روستاها و شهرهای کوچک تقاضای بسیاری برای گازرسانی به آن‌ها وجود داشت.

- احداث خطوط اصلی انتقال گاز و شریان های ارتباطی بین خطوط اصلی که منجر به پایداری شبکه می شد احداث نشده بود.
- مجوزهای بسیاری در صنعت پتروشیمی بدون توجه به تقاضا و کشش بازار صادر شده بود و هیچ سیاست روشنی برای توسعه آتی صنعت پتروشیمی در نظر گرفته نشده بود. به ویژه در تخصیص خوراک، بر شرکت های شبه دولتی تمرکز شده بود.
- با توجه به واگذاری های غیراصولی تمامی پتروشیمی ها، ماموریت ها و وظایف جدید شرکت ملی صنایع پتروشیمی تبیین نشده بود. وضعیت توزیع و تبادل خوراک بین مجتمع های مختلف پتروشیمی روشن نشده بود. در خصوصی سازی و تقسیم واحدها، توجهی به میزان سودآوری و تنظیم سبد مالکان مختلف از این لحاظ انجام نشده و ارزش گذاری واحدها به درستی صورت نگرفته بود.
- وضعیت تولید و توزیع بنزین در شرایط نامناسبی قرار داشت .
- در طرح ستاره خلیج فارس، علیرغم هزینه زیاد انجام شده، واحدهای فرآیندی، از پیشرفت کمی برخوردار بود.
- بدون تدوین و ساختاردهی رگولاتوری و تنظیم روابط اداری، مالی، نظارتی از جمله موارد ایمنی بین دولت و بخش خصوصی، تمامی پتروشیمی ها و ۷ پالایشگاه کشور به بخش های خصوصی و عمومی واگذار شده بود.
- در سال ۱۳۸۴ با تولید حدود ۴ میلیون بشکه در روز نفت و مالکیت دولتی تمامی پالایشگاه ها و پتروشیمی ها، تعداد نیروهای صنعت نفت اعم از رسمی، قراردادی و پیمانکاری حدود ۱۳۰ هزار نفر بود که در سال ۱۳۹۲ بعد از گذشت ۸ سال، علیرغم رسیدن تولید نفت به حدود ۲/۸ میلیون بشکه و واگذاری تمام پتروشیمی ها و ۷ پالایشگاه از ۹ پالایشگاه موجود، این تعداد به بیش از ۲۳۰ هزار نفر رسیده بود.
- خوشبختانه به لطف خدا و حمایت مجلس محترم بسیاری از این مسائل به طور کامل و برخی تا حدود زیادی به ریل انضباط، توسعه منطقی و متوازن و روال کارشناسی با بهره گیری از تجارب نزدیک به ۴۰ ساله ساختار دولتی نظام جمهوری اسلامی بازگشته است.

فصل دوم: گزارش خلاصه از اقدامات شاخص و اصلی وزارت نفت در دولت یازدهم

۱- افزایش تولید و صادرات نفت

➤ با بهره‌گیری از فرصت لغو تحریم‌ها، با تلاش شبانه‌روزی همکاران شرکت ملی نفت ایران، تولید نفت خام که راهبردی‌ترین کالای تولیدی کشور محسوب می‌شود، با بیش از یک میلیون و دویست هزار بشکه در روز افزایش، از حدود ۲/۷ میلیون بشکه در روز در پنج ماهه اول سال ۱۳۹۲ به حدود ۳/۹ میلیون بشکه در روز در فروردین ماه ۱۳۹۵ رسیده و ۱/۴۴ برابر شده است.

➤ افزایش بیش از ۲ برابری میزان صادرات نفت خام و میعانات گازی: از ۱/۲ میلیون بشکه در روز در ۵ ماهه نخست سال ۹۲ به حدود ۲/۸۶ میلیون بشکه در روز در چهار ماه پایانی سال ۱۳۹۵.

➤ صادرات نفت خام در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۲، ۹۷۰ هزار بشکه در روز بوده است که در ده ماهه نخست سال ۱۳۹۴ (پیش از برداشته شدن تحریم‌ها) به ۱/۰۸ میلیون بشکه در روز رسیده بود و در پایان سال ۱۳۹۵ به حدود ۲/۲ میلیون بشکه در روز افزایش پیدا کرده است.

۲- افزایش جهشی تولید گاز از میدان مشترک پارس جنوبی

➤ افزایش ۲ برابری ظرفیت تولید گاز از میدان مشترک پارس جنوبی در دولت یازدهم (از ۲۸۰ میلیون مترمکعب در روز در سال ۱۳۹۲، در اسفندماه ۱۳۹۵ به حداقل ۵۷۵ میلیون متر مکعب در روز رسید).

➤ در دولت یازدهم ۱۱ فاز پارس جنوبی تکمیل، راه‌اندازی شده و به مدار آمده است. به نحوی که در مجموع ظرفیت تولید میدان پارس جنوبی به حداقل ۵۷۵ میلیون مترمکعب در روز رسیده است که موجب شده میزان برداشت روزانه ایران و قطر برابر شود. یادآور می‌شود که از زمان شروع فعالیت‌های توسعه‌ای در پارس جنوبی در سال ۱۳۷۶، تا نیمه سال ۱۳۸۴، ۵ فاز پارس جنوبی به مدار آمد و از آن زمان تا میانه سال ۱۳۹۲، ۵ فاز دیگر و جمعاً ۱۰ فاز از این میدان به مدار تولید وارد شده بود.

۳- اوپک و بازار جهانی نفت

افزایش سریع تولید و صادرات نفت کشور به میزان حدود ۱ میلیون بشکه در روز پس از برجام به نحوی که این سرعت بازگشت به بازار، اعجاب همه ناظران جهانی را برانگیخت. این افزایش صادرات به نحوی بود که نه تنها به سقوط قیمت‌های نفت منجر نشد، بلکه با دیپلماسی موفق نفتی جمهوری اسلامی برای بازپس گرفتن سهم خود در بازارهای نفت، نهایتاً منجر به پذیرش واقعیت انکارناپذیر نقش ایران در بازار نفت و موفقیت تاریخی و بزرگ ایران در اوپک و روند افزایشی قیمت‌های نفت شد.

۴- افزایش تولید نفت از میدان‌های مشترک

➤ افزایش بیش از ۴ برابری تولید نفت خام از میدان‌های مشترک غرب کارون (از ۷۰ هزار بشکه در روز در میانه سال ۱۳۹۲ به ۲۸۰ هزار بشکه در روز در اسفند ۱۳۹۵).

➤ راه‌اندازی تاسیسات شناور فرآورش تولید نفت در خلیج فارس و آغاز تولید بیش از ۲۵ هزاربشکه در روز از لایه نفتی میدان پارس جنوبی از آغاز سال ۱۳۹۶.

➤ آغاز تولید از میدان نفتی مشترک آذر: به میزان ۲۵ هزاربشکه در روز.

۵- توسعه شبکه گاز رسانی شهری و روستایی

➤ در سه سال نیم دولت یازدهم بیش از ۹ هزار روستا و ۷۸ شهر گازرسانی شده است که با فعالیت‌های انجام شده، بهره‌مندی خانوار روستایی با ۴۰ درصد رشد از ۵۵ درصد در سال ۱۳۹۱ به ۷۷ درصد در سال ۱۳۹۵ رسیده است. این مهم بدون استفاده از منابع بودجه عمومی و تامین مالی از طریق موضوع ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید صورت گرفته است.

➤ گازرسانی به زاهدان در اسفند ماه سال ۱۳۹۵ با هزینه‌ای بالغ بر ۷۵۰ میلیارد تومان به انجام رسید.

۶- گازرسانی به نیروگاه‌ها

➤ کاهش سهم سوخت مایع در سبد سوخت مصرفی نیروگاه‌ها از ۴۳ درصد در سال ۱۳۹۲ (۲۷ میلیارد لیتر به ارزش روز ۱۸ میلیارد دلار) به حدود ۱۴ درصد در سال ۱۳۹۵ و هدف گذاری برای زیر ۱۰ درصد برای سال ۱۳۹۶

➤ افزایش بیش از ۱/۷ برابری میزان گاز تحویلی به نیروگاه‌های کشور از ۳۶/۲ میلیارد مترمکعب در سال ۱۳۹۲ به نزدیک به ۶۲ میلیارد مترمکعب در سال ۱۳۹۵

۷- افزایش تولید و توسعه پتروشیمی

➤ افزایش میزان تولید محصولات پتروشیمی قریب ۱۰ میلیون تن تا پایان دولت یازدهم، با حدود ۲۴ درصد رشد از ۴۰/۶ میلیون تن در سال ۱۳۹۲ به ۵۰/۵ میلیون تن در نیمه سال ۱۳۹۶ خواهد رسید.

➤ صادرات محصولات پتروشیمی از ۱۲/۸ میلیون تن در سال ۱۳۹۲ به بیش از ۱۷ میلیون تن در سال ۱۳۹۵ افزایش یافته است که نشانگر افزایش ۳۳ درصدی در این دوره است.

➤ آغاز به تولید ۱۱ طرح پتروشیمی با سرمایه گذاری حدود ۳۰۹۳ میلیون دلار و با تولیدات سالانه به ارزش ۳۶۴۲ میلیون دلار (به قیمت‌های پایه سال ۱۳۹۰) تا اردیبهشت ماه ۱۳۹۶.

➤ افتتاح ۴ طرح با سرمایه گذاری ۲۱۱۰ میلیون دلار و ارزش تولید سالانه حدود ۲۳۷۵ میلیون دلار (به قیمت‌های پایه سال ۱۳۹۰) در سال ۱۳۹۶، شامل طرح‌های: اتیلن گلاکول مروارید - اوره و آمونیاک پردیس ۳ - متانول کاوه - متانول مرجان

۸- تولید و صادرات فرآورده‌های نفتی

➤ شروع تولید بنزین از پالایشگاه ستاره خلیج فارس: شروع تولید فرآورده‌های نفتا و نفت گاز و راه‌اندازی مستمر تولید بنزین فاز ۱ پالایشگاه ستاره خلیج فارس از اردیبهشت ماه سال جاری

➤ میزان تولید بنزین اصلاح شده و سوپر در پالایشگاه‌های نفتی کشور در دولت یازدهم، ۱۲ برابر شده است (از ۲/۱ میلیون لیتر در روز به ۲۵ میلیون لیتر در روز). در حال حاضر در ۷ کلانشهر کشور این نوع بنزین توزیع می‌شود که منجر به بهبود وضعیت محیط زیست در این شهرها شده است.

➤ در سال‌های ۱۳۵۷ تا ۱۳۷۷ ایران واردکننده نفت گاز بوده است. واردات نفت طی سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۴ به صادرات تبدیل شده و طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۳ مجدداً واردات نفت گاز صورت گرفته که بخشی از آن به صورت خرید از واحدهای پتروشیمی بوده است. ایران، در سال ۱۳۹۲ به میزان متوسط ۶ میلیون لیتر در روز واردات نفت گاز داشته که

خوشبختانه از سال ۱۳۹۴ مجدداً ایران از یک کشور واردکننده نفت گاز به یک کشور صادرکننده تبدیل شد و در سال ۱۳۹۵ به صادرات حدود ۱۳ میلیون لیتر در روز دست یافت. در سال ۱۳۹۶ نیز برای صادرات بیش از ۱۶ میلیون لیتر در روز به طور متوسط برنامه‌ریزی شده است.

➤ صادرات نفت کوره در سال ۱۳۹۵ به حدود ۵۰ میلیون لیتر در روز رسیده است که برای سال ۱۳۹۶ دستیابی به بیش از ۵۶ میلیون لیتر در روز برنامه‌ریزی شده است.

➤ عقد قرارداد طرح توسعه و نوسازی پالایشگاه آبادان (که قرارداد آن با ارزش قریب ۲/۵ میلیارد یورو منعقد و بخش اول آن فعال شده است).

➤ شروع عملیات طرح ۴۸۰ هزار بشکه‌ای فراگیر پالایشی سیراف با خوراک میعانات گاز در منطقه عمومی پارس ۲ در نزدیکی کنگان

۹- توسعه فناوری و پژوهش

➤ واگذاری مطالعه تعداد ۲۰ میدان نفتی و گازی شامل ۵۲ مخزن براساس موافقتنامه همکاری علمی - تحقیقاتی با ۹ دانشگاه و مراکز تحقیقاتی داخلی منتخب کشور

➤ انعقاد ۱۲ قرارداد با دانشگاه‌ها و موسسات تحقیقاتی برای بومی سازی دانش فنی ۱۲ فرآیند اصلی پالایش نفت خام، پتروشیمی و پالایش و تصفیه گاز

۱۰- ساخت داخل تجهیزات صنعت نفت

مهم ترین اقدام صورت گرفته در زمینه ساخت داخل در ۴ سال گذشته، عقد قرارداد خرید همراه با ۱۰۰٪ ساخت داخل لوله‌های CRA ، بین شرکت ملی نفت ایران با مشارکت یکی از معتبرترین شرکت‌های سازنده این لوله‌ها (شرکت Tubacex اسپانیایی) و شرکت فولاد اصفهان به مبلغ ۵۵۶ میلیون یورو بود. این قرارداد ضمن تامین نیاز داخل، امکان صادرات این نوع از تجهیزات را برای ایران نیز فراهم می‌کند. این اقدام در تاریخ صنعت نفت ایران، پس از اقدامی که در سال ۱۳۷۸ برای ساخت داخل توربین و کمپرسورهای مورد نیاز صنعت گاز (در قالب تجمیع تقاضاهای خرید و سپس تشکیل شرکت توربین و کمپرسور نفت OTC، صورت گرفت و موجب شد که در دوران تحریم‌ها تا حدود زیادی کشور از مشکلات تامین توربین و کمپرسورمصون بماند)، بزرگ ترین گام برای خوداتکایی در تامین تجهیزات در این صنعت تلقی می‌شود.

در اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی مرتبط با بخش نفت و گاز ، با تجمیع تقاضاها، تا پایان سال ۱۳۹۵ برای ۵ گروه از ده قلم اصلی کالاهای مورد استفاده عمده در صنعت نفت، مناقصه برگزار شده است و در مجموع ۵۵ فقره قرارداد با سازندگان داخلی در خصوص ۵ گروه کالایی آن‌ها منعقد شده است. این موارد عبارتند از: رشته تکمیلی درون چاهی با ۱۴ قرارداد به ارزش ۱۳۲ میلیارد تومان، تجهیزات سرچاهی با ۱۹ قرارداد به ارزش ۶۸ میلیارد تومان، پمپ های سرچاهی SRP با ۲ قرارداد به ارزش ۲۳ میلیارد تومان، پمپ های درون چاهی ESP با ۱ قرارداد به ارزش ۳۸ میلیارد تومان، مته‌های حفاری ROCK BIT با ۲ قرارداد به ارزش ۱۰۷ میلیارد تومان، مته‌های حفاری PDC با ۲ قرارداد به ارزش ۷۴ میلیارد تومان، لوله‌های حفاری با ۲ قرارداد به ارزش ۸۸ میلیارد تومان، لوله های مغزی CRA با ۱ قرارداد به ارزش ۵۵۶ میلیون یورو و ابزارهای اندازه گیری در حفاری با ۱۲ قرارداد به ارزش ۱۴۰ میلیارد تومان.

۱۱- توجه به ملاحظات محیط زیستی

- افزایش تولید و توزیع بنزین اصلاح شده و سوپر
- افزایش تولید نفت گاز یورو ۴ و توزیع در کلانشهرها
- قطع دریافت هیدروکربور غیراستاندارد به عنوان بنزین از پتروشیمی‌ها
- راه‌اندازی آخرین مرحله طرح آماک
- تغییر سیاست نفت در منطقه عملیاتی غرب کارون با تاکید بر پیشگیری از خشکاندن هور هویزه که پیش از آن عملاً برای تسهیل فعالیت‌های توسعه نفت در منطقه، چنین رویکردی پیگیری شده بود.
- افزایش سهم گاز در سبد سوخت نیروگاه‌ها
- تعیین تکلیف طرح های NGL و واگذاری آن‌ها به بخش خصوصی
- کاهش گازهای سوزانده شده در پارس جنوبی: میزان گازهای سوزانده شده در پالایشگاه‌های فازهای ۱ تا ۱۰ پارس جنوبی از ۱۷/۱ میلیون مترمکعب در هفته که میزان طراحی شده این پالایشگاه‌ها است به ۶/۹۷ میلیون مترمکعب در هفته در سال ۱۳۹۴ کاهش یافته است و انتظار می‌رود با تکمیل برنامه‌های در دست اقدام برای کاهش گازسوزی این مجتمع‌ها، این میزان در سال ۱۳۹۶ به ۲/۶ میلیون مترمکعب در هفته کاهش یابد.

۱۲- قراردادهای جدید نفتی و تاکید بر افزایش ضریب برداشت / بازیافت نفت از مخازن

- تدوین شرایط عمومی، ساختار والگویی قراردادهای بالادستی نفت و گاز و دریافت ۴ مصوبه از هیات وزیران در این خصوص (طبق ماده ۷ قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت) و در ادامه آن‌ها اخذ مصوبه مربوط به «شیوه نامه تشکیل شورای عالی مهندسی مخازن نفت و گاز» که عدم مغایرت همه این مصوبات به تایید رییس محترم مجلس نیز رسیده است.
- لازم به اشاره است که برای تدوین و جمع‌بندی موارد فوق، با نظرخواهی‌های گسترده از صاحب نظران طی جلسات متعدد، نیل به یک اجماع ملی حاصل شد.
- عقد قرارداد توسعه فاز ۱۱ همراه با تمهیدات ازدیاد برداشت با مشارکت شرکت‌ها توتال، CNPCI شرکت ملی نفت چین و پتروپارس. طبق مقررات قانونی، قبل و بعد از نفوذ این قرارداد، همه مجوزهای لازم از مراجع ذیربط اخذ شده که آخرین آن تایید قرارداد یاد شده توسط هیات عالی نظارت بر منابع نفتی به اتفاق آرا می‌باشد.
- عقد ۲۶ یادداشت تفاهم و ۲ چارچوب اصولی قرارداد برای توسعه میادین نفت و گاز در قالب قراردادهای جدید نفتی
- برنامه‌ریزی و پیگیری برای ایجاد شرکت‌های اکتشاف و استخراج ایرانی

فصل سوم: اسناد بالادستی حاکم بر برنامه پیشنهادی در دولت دوازدهم

مهم‌ترین اسناد بالادستی حاکم بر برنامه پیشنهادی را می‌توان به ترتیب زیر برشمرد:

۳-۱- سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری در بخش نفت و گاز

بر اساس بند یک اصل ۱۱۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به دنبال ابلاغ سیاست‌های کلی نظام در بخش نفت و گاز توسط مقام معظم رهبری در سال ۱۳۷۹ و نیز ابلاغ سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه در سال ۱۳۸۷ توسط معظم له، موارد مرتبط با صنعت نفت و گاز که راهگشای برنامه‌های این صنعت خواهد بود، به ترتیب و به شرح زیر مد نظر قرار گرفته است:

➤ اتخاذ تدابیر و راهکارهای مناسب برای گسترش اکتشاف نفت و گاز و شناخت کامل منابع کشور

➤ افزایش ظرفیت تولید صیانت شده نفت، متناسب با ذخایر موجود و برخورداری کشور از افزایش قدرت اقتصادی، امنیتی و سیاسی

➤ افزایش ظرفیت تولید گاز متناسب با حجم ذخایر کشور به منظور تأمین مصرف داخلی و حداکثر جایگزینی بافرآورده‌های نفتی

➤ گسترش تحقیقات بنیادی و توسعه ای و تربیت نیروی انسانی متخصص و تلاش برای ایجاد مرکز جذب و صدور دانش و خدمات فنی و مهندسی انرژی، در سطح بین‌المللی و ارتقای فناوری در زمینه‌های منابع و صنایع نفت، گاز و پتروشیمی

➤ تلاش لازم و ایجاد سازماندهی قانونمند برای جذب منابع مالی مورد نیاز داخلی و خارجی در امر نفت و گاز در بخش‌های مجاز قانونی

➤ بهره‌برداری از موقعیت منطقه‌ای و جغرافیایی کشور برای خرید و فروش، فرآوری و پالایش و معاوضه و انتقال نفت و گاز منطقه به بازارهای داخلی و جهانی

➤ بهینه‌سازی مصرف و کاهش شدت انرژی

➤ جایگزینی صادرات فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی به جای صدور نفت خام و گاز طبیعی

۳-۲- سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی

رویکردهای اصلی اقتصاد مقاومتی

رویکردهای مهم ابلاغی زیر در سیاست‌های اقتصاد مقاومتی که باید بر تمام برنامه‌ها حاکم باشد:

➤ درون‌زایی / برون‌گرایی / دانش‌بنیانی / عدالت محوری / مردمی بودن

بندهای ناظر بر بخش نفت و گاز

بندهای زیر از سیاست‌های اقتصاد مقاومتی به طور مستقیم ناظر بر بخش نفت و گاز می‌باشند که به عنوان خط مشی کلی در تعریف فعالیت‌ها و طرح‌های وزارت نفت ملاک برنامه‌ریزی و اجرا قرار گرفته و خواهد گرفت.

➤ بند ۱۳- مقابله با ضربه‌پذیری درآمد حاصل از صادرات نفت و گاز از طریق:

• انتخاب مشتریان راهبردی.

• ایجاد تنوع در روش‌های فروش.

• مشارکت دادن بخش خصوصی در فروش.

- افزایش صادرات گاز.
- افزایش صادرات پتروشیمی.
- افزایش صادرات فرآورده‌های نفتی.

➤ بند ۱۴- افزایش ذخایر راهبردی نفت و گاز کشور به منظور اثرگذاری در بازار جهانی نفت و گاز و تأکید بر حفظ و توسعه ظرفیت‌های تولید نفت و گاز، به ویژه در میادین مشترک.

➤ بند ۱۵- افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز، توسعه تولید کالاهای دارای بازدهی بهینه (براساس شاخص شدت مصرف انرژی) و بالا بردن صادرات برق، محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی با تأکید بر برداشت صیانتی از منابع.

➤ از بند ۴- کاهش شدت انرژی.

۳-۳- بندهای مرتبط با صنعت نفت در سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری برای برنامه ششم توسعه

بند ۱۲ - حمایت از تأسیس شرکت‌های غیردولتی برای سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های اکتشاف (نه مالکیت)، بهره‌برداری و توسعه میادین

نفت و گاز کشور به‌ویژه میادین مشترک در چارچوب سیاست‌های کلی اصل ۴۴.

بند ۱۵- واگذاری طرح‌های جمع‌آوری، مهار، کنترل و بهره‌برداری از گازهای همراه تولید در کلیه میادین نفت و تأسیسات صنعت نفت به مردم.

بند ۱۶- افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز و توسعه تولید کالاهای دارای بازدهی بهینه (بر اساس شاخص شدت مصرف انرژی).

بند ۱۷- دانش‌بنیان نمودن صنایع بالادستی و پایین‌دستی نفت و گاز با تأسیس و تقویت شرکت‌های دانش‌بنیان برای طراحی، مهندسی، ساخت، نصب تجهیزات و انتقال فناوری به‌منظور افزایش خودکفایی.

بند ۱۸- افزایش مستمر ضریب بازیافت و برداشت نهایی از مخازن و چاه‌های نفت و گاز.

۳-۴- قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت

در قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت به صورت گسترده وظایف، اختیارات و حتی اولویت‌های اجرایی آن تبیین شده است. بسیاری از موارد تعیین شده در این قانون در ۴ سال اخیر به سرانجام رسیده و در دوره پیش رو نیز همچنان از تکالیف قانونی اولویت دار وزارت نفت خواهند بود.

۳-۵- قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور

مواد ۱۲ و ۱۳ این قانون فصل نوینی برای توسعه صنعت نفت چه در بخش‌های بالادستی و پایین‌دستی آن و چه برای بهینه سازی مصرف انرژی گشوده است.

۳-۶- قانون برنامه پنجساله ششم توسعه و بودجه‌های سنواتی

در برنامه پنجساله ششم اهداف کمی پیوست برای بخش نفت و گاز تعریف شده است.

فصل چهارم: چالش‌های اساسی

عمده مشکلات و چالش‌های پیش روی صنعت نفت در شرایط کنونی به شرح زیر برشمرده می‌شود:

➤ صنعت نفت طی دو دهه اخیر با کشف مخازن با ذخیره کوچک که غالباً از ضریب بازیافت پایینی برخوردار هستند، رو به رو بوده و احتمال کشف ذخایر عظیم بسیار کم است. علاوه بر این تولید نفت خام کشور تاکنون بیشتر مبتنی بر تولید از میداین بزرگ (۸ میدان اصلی) با متوسط ضریب بازیافت ۳۷ درصد بوده است. تولید این میداین که همگی در نیمه دوم عمر خود هستند با افت بالای سالانه مواجه است، به نحوی که در صورت عدم اقدام موثر برای ازدیاد برداشت در این میداین، سطح تولید آن‌ها در ده سال آتی از حدود ۲/۲ میلیون بشکه به ۸۰۰ هزاربشکه در روز کاهش می‌یابد. علاوه بر این، تأخیر در اجرای پروژه‌های ازدیاد برداشت باعث ورود صدمات غیرقابل جبرانی به میداین نفتی کشور خواهد شد. به طوری که در برخی موارد امکان احیای مجدد این ذخایر وجود نداشته یا حداقل باید چندین برابر هزینه شود.

➤ ظرفیت تولید نفت و گاز کشور به عنوان یکی از مهم‌ترین شاخص‌های توسعه اقتصادی، امنیت ملی و قدرت منطقه‌ای و جهانی کشور با روند سرمایه‌گذاری فعلی به تدریج کاهش چشم‌گیری خواهد یافت. قراردادهای جدید نفتی که تکلیف قانونی وزارت نفت است، راه حل کلیدی افزایش این ظرفیت تولید است که پیگیری آن‌ها به عزم و اراده جدی و جمعی و حمایت همه جانبه مسوولان عالی و مجلس محترم نیاز دارد. این موضوع باید حتماً مورد صیانت قرار بگیرد و نظام، این کار را در چارچوب‌های قانونی پیش‌بینی شده مورد حمایت قرار دهد و از مجربان کار پشتیبانی نماید. در غیر این صورت در بازار پر رقابت فعلی ما فرصت‌ها را از دست خواهیم داد.

➤ کمبود شدید منابع مالی

عدم تناسب بین اهداف تعیین شده به ویژه برای بخش بالادستی نفت و گاز در برنامه ششم با پیش‌بینی درآمدهای قابل تحقق در بخش بسیار چشمگیر است. کمبود شدید منابع مالی در شرکت نفت به نحوی است که نمی‌توان حتی به سادگی امور جاری و نگهداشت تولید را در این شرکت اداره و محقق کرد. بدهی‌های انباشته شده و غیر قابل باز پرداخت شرکت نفت به سیستم بانکی که مرتباً مدیریت نفت را تحت فشار شدید قرار می‌دهد، از مشکلات مهم این صنعت می‌باشد. بر این اساس تنظیم مجدد روابط مالی بین دولت و شرکت نفت الزامی است.

➤ مستهلک شدن عمده تاسیسات سطح‌الارضی (خطوط لوله، واحدهای بهره برداری، تلمبه‌خانه‌ها و تاسیسات تزریق) در میدان‌های نفت و گاز کشور در خشکی و دریا، پس از چندین دهه تولید بی‌وقفه، چالشی بزرگ پیش روی صنعت نفت بوده که اداره این صنعت را بسیار پر مخاطره می‌کند. در حال حاضر با توجه به عمر بالای برخی تاسیسات نفت و گاز کشور، ظرفیت بالایی برای نوسازی و نگهداشت تجهیزات وجود دارد که باید با بهره‌گیری از ظرفیت‌های داخلی و جلب مشارکت شرکت‌های صاحب فناوری خارجی طرح‌های بازسازی و نوسازی این تاسیسات در اولویت کار وزارت نفت قرار گیرد و با استفاده از توان مهندسی و ساخت فناورانه در کشور، تحقق اقتصاد مقاومتی در این بخش تجلی یابد.

➤ قیمت‌گذاری غیرواقعی / غیرمتعادل حامل‌های انرژی و نامتوازن بودن قیمت‌های عرضه حامل‌های انرژی در داخل در کنار معضل یارانه‌ها که بخش مهمی از نفت و گاز را از کار انداخته، از مهم‌ترین مسائلی است که باید با عزم ملی به حل آن‌ها پرداخت.

- بالابودن کم نظیر شدت انرژی در همه بخش های مصرف کننده وموضوع بازدهی حرارتی و بحران آتی کمبود گاز - مصرف مسرفانه و بی رویه - و قیمت‌هایی که کاملاً علامت غلط می‌دهند، در آینده میان مدت کشور را با بحران انرژی روبرو خواهد کرد.
- عدم سرمایه‌گذاری در خارج از کشور برای صیانت از بازارهای صادراتی نفت کشور و تقویت امنیت تقاضا

فصل پنجم: راهکارها و راهبردهای عملیاتی

علاوه بر اقداماتی که باید برای رفع تنگناهای صنعت نفت با عنایت به چالش‌هایی که در فصل پیش بدان‌ها اشاره شد، اندیشیده شده و به مرحله اجرا در آید، دیگر راهکارها و راهبردهای پیشنهادی برای وزارت نفت به شرح زیر می‌باشد:

۱- ادامه توسعه جدی میدان‌های مشترک گازی و نفتی

به نحوی که در دولت دوازدهم هیچ یک از میدان‌های مشترک کشف شده در خشکی و خلیج فارس از نظر برنامه توسعه و یا افزایش بازیافت بلا تکلیف نماند. بر همین اساس عقد قرارداد توسعه میدان‌های مشترک نفتی و گازی آزادگان، یادآوران، یاران، لایه نفتی پارس جنوبی و نیز میدان‌های آذر، دهلران، پایدار غرب، اروند، سهراب، فرزاد A و B، فاز ۱۱ پارس جنوبی، اسفندیار، بلال، فروزان، سلمان و میدان‌های حوزه دریای خزر در اولویت خواهند بود.

۲- عقد قراردادهای جدید نفتی با هدف توسعه میدان‌های مشترک و نیز افزایش ضریب بازیافت از مخازن نفت کشور با به کارگیری فناوری‌های نوین و جذب سرمایه‌گذاری خارجی و ایجاد اشتغال

بخشی از برنامه توسعه و افزایش بازیافت نفت از میدان‌های نفتی و گازی باید در قالب قراردادهای جدید نفتی عملی شود. هدف افزایش تولید به میزان حدود ۱ میلیون بشکه در روز نفت خام همراه با افزایش ضریب برداشت نفت از میدان‌های هدف و توسعه میدان‌های گازی با هدف افزایش تولید گاز به میزان حدود ۱۰۰ میلیون مترمکعب در روز از مواردی است که باید در این دوره به نتیجه برسد و قراردادهای آن‌ها با بهترین شرکت‌های بین‌المللی با همکاری شریک‌های ایرانی منعقد شده و عملیات اجرایی آن‌ها آغاز شود. (یادآوری می‌شود که همه افزایش تولید یاد شده در چهار ساله دولت دوازدهم محقق نخواهد شد).

۳- افزایش ظرفیت تولید نفت و گاز با هدف افزایش و یا حداقل حفظ سهم ایران در بازار جهانی نفت و ارتقای جایگاه کشور در اوپک و همچنین افزایش قدرت اقتصادی، امنیتی و سیاسی کشور

با اجرا و تحقق دو بند ۱ و ۲ در واقع افزایش ظرفیت تولید نفت و گاز کشور اتفاق می‌افتد و منجر به تقویت جایگاه ایران در اوپک و بازار جهانی نفت و گاز می‌شود.

۴- اتمام توسعه میدان گازی پارس جنوبی مرحله تخلیه طبیعی (فازهای ۱۳، ۱۴، ۲۲ تا ۲۴) و توسعه فاز ۱۱

بر اساس اولویت بندی انجام شده در فاز آخر توسعه میدان گازی پارس جنوبی با تخلیه طبیعی، فازهای ۱۳، ۱۴ و ۲۲ تا ۲۴ در مراحل آخر توسعه قرار دارند که در سال ۱۳۹۷ به میزان ۱ میلیارد فوت مکعب از هریک از این سه فاز به تولید می‌رسد و در سال ۱۳۹۸ نیز توسعه ۲۷ فاز متعارف تعریف شده (به جز فاز ۱۱) در مرحله تخلیه طبیعی به اتمام می‌رسد.

۵- بازسازی و نوسازی بخش‌های فرسوده و قدیمی صنعت نفت با استفاده از ظرفیت‌های ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر مصوب سال ۱۳۹۴

وضعیت نامناسب تاسیسات صنعت نفت و نبود منابع لازم برای بازسازی و نوسازی آن‌ها چالش جدی را برای حفظ ظرفیت فعلی تولید نفت و گاز پیش روی کشور قراردادده است. بر همین اساس بسته‌هایی کاری مبتنی بر حضور بخش خصوصی و استفاده از ظرفیت‌های ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید برای حل این مشکل اندیشیده شده که عملیاتی کردن آن دنبال خواهد شد.

۶- احداث پایانه نفتی دریای عمان

احداث خط لوله انتقال نفت خام از گوره به جاسک، مخازن ذخیره سازی و اسکله همراه با جانمایی تاسیسات پالایشی و پتروشیمیایی از طرح‌های راهبردی وزارت نفت است که در حال حاضر بخش‌های مقدماتی این کار آغاز شده و در این دولت عملیاتی خواهد شد.

۷- ادامه اجرای جهش دوم صنعت پتروشیمی، با هدف تکمیل زنجیره ارزش، افزایش تولید و صادرات محصولات

پتروشیمی

با برنامه ریزی های انجام شده و با توجه به طرح های در دست اجرا در مراحل مختلف پیشرفت فیزیکی، در دولت دوازدهم، تعداد ۴۵ طرح پتروشیمی با سرمایه گذاری قریب ۳۵ میلیارد دلار و ارزش تولید قریب ۲۳ میلیارد دلار به قیمت سال پایه ۱۳۹۰ به بهره برداری خواهد رسید. علاوه بر این در این دولت ۲۳ طرح کاملاً جدید با ارزش سرمایه گذاری قریب ۳۲ میلیارد دلار آغاز خواهد شد که ارزش تولیدات آن ها نیز بالغ بر ۲۶ میلیارد دلار خواهد شد.

۸- تغییر رویکرد از صادرات نفت خام به صادرات فرآورده های با ارزش افزوده بالا با افزایش ظرفیت پالایشی

کشور و بهبود الگوهای پالایشی در پالایشگاه های موجود با هدف تکمیل زنجیره ارزش

تکمیل فاز اول پالایشگاه ستاره خلیج و به مدار آوردن فازهای ۲ و ۳ این پالایشگاه، اجرای طرح توسعه و نوسازی پالایشگاه آبادان (که قرارداد آن با ارزش قریب ۲/۵ میلیارد یورو منعقد و بخش اول آن فعال شده است)، به بهره برداری رساندن طرح ۴۸۰ هزار بشکه ای فراگیر پالایشی سیراف، کمک به اجرای طرح های پالایشگاهی جاسک و آناهیتا (کرمانشاه) و تبدیل شدن به صادرکننده بنزین به نحوی که ظرفیت پالایش کشور از حدود ۱/۷ میلیون بشکه فعلی با افزایش ۱ میلیون بشکه در روز به ۲/۷ میلیون بشکه در روز برسد. با اجرای طرح های پیش بینی شده، تمام میعانات گازی تولیدی در داخل کشور فرورش خواهد شد. همچنین با بهبود الگوی پالایشی پالایشگاه های موجود و کاهش تولید نفت کوره و استاندارد کردن محصولات تولیدی، باید آمادگی لازم را برای مواجهه با محدودیت های زیست محیطی آتی برای صادرات فرآورده های نفتی کسب نمود.

۹- اجرای طرح No Flare به نحوی که در پایان دولت دوازدهم بخش عمده و اصلی گازهای همراه نفت در دریا و خشکی،

در مشعل-ها سوزانده نشود. اجرای طرح های NGL ۳۱۰۰ و ۳۲۰۰، ۲۳۰۰ و NGL خارگ و پالایشگاه عظیم بیدبلند ۲ از جمله اقدامات اساسی در این حوزه است. این طرح علاوه بر آثار مثبت اقتصادی، واجد اثرات بسیار مهم زیست محیطی نیز خواهد بود.

۱۰- نقش آفرینی جدی در صادرات گاز منطقه و شروع صادرات LNG

پیش بینی می شود که با تاکید بر روابط حسنه با همسایگان در پایان دوره دوازدهم صادرات گاز کشور از ۱۰ میلیارد مترمکعب سالانه فعلی (به ترکیه) به رقم قریب ۴۰ میلیارد مترمکعب افزایش یابد (به عراق ۲۰، پاکستان ۱۰، جنوب خلیج فارس ۱۰ و آذربایجان ۲)

علاوه بر این با راه اندازی کارخانه IRAN LNG به بهره برداری خواهد رسید که در ظرفیت کامل به معنای صادرات معادل ۱۸ میلیارد مترمکعب در سال خواهد بود.

این بدان معناست که ظرفیت صادرات ایران از ۱۰ میلیارد مترمکعب سالانه فعلی به حدود ۷۰ میلیارد مترمکعب در سال خواهد رسید.

۱۱- ارتقاء سطح فناوری در صنعت نفت و اتمام طرح های ساخت داخل کالاهای اولویت دار صنعت نفت و توجه

به شرکت های دانش بنیان

حمایت از توسعه و تقویت شرکت های GC و توانمندسازی و شکل گیری شرکت های E&P اکتشاف و تولید ایرانی با مشارکت شرکت های توانمند خارجی، به عنوان مجموعه های دانش بنیان حرفه ای، تقویت نهادهای ایجاد شده در دانشگاه ها برای

مطالعات طرح های بالادستی و ایجاد لیسانس های پایین دستی و مراقبت از توسعه آن ها به طوری که در پایان دولت، برای تمامی میدان های در حال توسعه یک دانشگاه به عنوان مرکز اصلی مطالعات بالادستی فعال باشد.

لازم به تاکید است یکی از مهم ترین اهدافی که برای عقد قراردادهای جدید نفتی تعیین شده و در ساختار مدل قراردادی نیز گنجانده شده و دنبال می شود، تعریف و رشد شرکت های E&P است. در توسعه هر میدان و در کنار هر شرکت خارجی می بایست یک شرکت E&P ایرانی قرار گیرد.

طرح ساخت داخل مهم ترین و اصلی ترین تجهیزات مورد نیاز صنعت نفت از جمله انواع لوله های بدون درز و ماشین های دوار مورد نیاز و مته های حفاری و تجهیزات سرچاهی، پمپ های درون چاهی و سرچاهی، لوله های حفاری، رشته تکمیلی درون چاهی نیز کماکان پیگیری خواهد شد.

۱۲- اتمام طرح های گازرسانی به شهرهای کوچک و روستاهای باقیمانده و آغاز شده

تا پایان دولت یازدهم بیش از ۹ هزار روستا گازرسانی شده که کار گازرسانی به باقیمانده شهرهای کوچک و روستاها نیز در سال های نخست دولت دوازدهم به انجام خواهد رسید و پوشش گازرسانی به ۹۵ درصد خواهد رسید.

۱۳- تکمیل شبکه سراسری (خطوط اصلی) گازرسانی کل کشور

با روند توسعه شتابان پارس جنوبی می بایست این گاز برای مصرف داخلی و صادرات، از مبادی تولید به مناطق مصرف منتقل شود که خطوط فعلی جوابگوی این امر نمی باشند. با اتمام خط ششم، خط یازدهم و خط هفتم سراسری، در ۴ سال آینده، زیرساخت های لازم برای انتقال گاز به سراسر کشور برای مصرف داخلی و صادرات تکمیل خواهد شد. اجرای طرح های ذخیره سازی زیرزمینی گاز نیز از الزامات برای اداره مطلوب شبکه خواهد بود.

۱۴- اجرای طرح های بهینه سازی مصرف سوخت با هدف کاهش شدت انرژی به عنوان یک ضرورت راهبردی در بخش انرژی ایران

اجرای طرح های بهینه سازی مصرف سوخت در چارچوب ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر مصوب شورای اقتصاد برای بخش های مختلف و پیگیری تصویب و اجرای دیگر موارد جمع بندی شده همچون کمک به توسعه و نوسازی ناوگان حمل و نقل جاده ای و ریلی و توسعه خطوط مترو در کلانشهرها و نوسازی ناوگان کوچک مسافری (تاکسی) از اولویت های این بخش خواهد بود. قانون یاد شده بهترین بستر را برای سرمایه گذاران در اجرای طرح های بهینه سازی مصرف انرژی با اتکای به ارزش سوخت صرفه جویی شده فراهم کرده است.

۱۵- تغییر در ساختار توزیع سوخت کشور و کاهش تصدی دولت در این بخش

ارتقای کیفیت خدمات ارائه شده به مردم در جایگاه های توزیع سوخت و نیز فرودگاه ها با بهره گیری از روش های متعارف و تجربه شده، همراه با کاهش تصدی دولت در این زمینه (که از آثار مثبت آن کوچک سازی شرکت ملی پخش و کاهش تصدی دولت نیز خواهد بود)، از اهداف دولت دوازدهم خواهد بود.

۱۶- تربیت مدیران (در تراز جهانی) و نیروی انسانی متخصص و کارآمد در بخش های مختلف مورد نیاز صنعت نفت، تقویت حرفه ای گرایی و جوان گرایی در مدیریت صنعت نفت کشور

ایجاد زمینه رشد نظام مند جوانان و حضور ایشان در مدیریت صنعت نفت به عنوان یک اصل مورد توجه قرار خواهد گرفت. شناسایی نخبگان شاغل در صنعت نفت در گروه های مختلف شغلی، تدوین گواهینامه های صلاحیت حرفه ای، ایجاد زمینه و

میان‌برهای ارتقای نیروها و اصل قرارداد شایستگی در رشد در کارراهه‌های شغلی از طریق توجه به حرفه‌گرایی از اولویت‌های صنعت نفت خواهد بود.

۱۷- بازآرایی ساختار وزارت نفت و شرکت‌های تابعه و بازنگاری نظام ارزیابی مشاغل و جبران خدمات کارکنان صنعت نفت

مطالعاتی عمیق برای بازآرایی ساختار صنعت نفت با رویکرد روزآمدسازی و چابک‌سازی این صنعت آغاز شده که می‌تواند منشاء تحول در آینده صنعت نفت کشور شود.

با توجه به این که طبق قانون اساسی و سیاست‌های اصل ۴۴ تصدی در بخش بالادستی نفت، همچنان دولتی باقی خواهد ماند، لذا با هدف حفظ حداقل شرایط رقابتی با کشورهای منطقه، باید تدابیر لازم برای حفظ و رضایت‌مندی نیروهای عملیاتی صنعت نفت، ارتقاء مهارت‌ها و بهبود وضعیت معیشت ایشان که عموماً در شرایط دشوار به انجام ماموریت‌های خود می‌پردازند، اندیشیده شود.

در ۸ ساله ۹۲-۸۴ به رغم واگذاری همه پتروشیمی‌ها و پالایشگاه‌ها، نیروی انسانی صنعت نفت از نظر کمیت به طرز غیرطبیعی متورم شد و همزمان نیز به دلیل خروج نیروها از جمله بازنشستگی مدیران و کارشناسان ارشد، ترکیب نیروی انسانی صنعت نفت غیرمتوازن شده است. ساماندهی حدود ۳۴ هزار نفر نیروهای معروف به قرارداد مدت موقت، از دغدغه‌های همیشگی مدیریت نفت در دولت یازدهم بوده است که در دولت آتی باید طرح‌های پیش‌بینی شده برای حل این مشکل به اجرا درآید. در مجموع نظر به منویات مقام معظم رهبری و اعتقاد جدی اینجانب به سرمایه انسانی، توسعه مدیریت انسانی و توجه جدی به این سرمایه عظیم جزء یکی از اولویت‌های اصلی وزارتخانه در دوره جدید خواهد بود.

۱۸- ضرورت توجه به حوزه مسوولیت اجتماعی صنعت نفت به ویژه در اطراف مناطق عملیاتی و کمک به عمران این مناطق در چارچوب سیاست‌های تنظیم شده

در دولت یازدهم، به این مساله توجهی جدی صورت گرفت، به نحوی که امروز مفهوم مسوولیت اجتماعی CSR تا حدود زیادی شناخته شده است. برای ایفای نقش موثر صنعت نفت به ویژه در مناطق نفتخیز، برای دو منطقه مهم عملیاتی غرب کارون و پارس جنوبی طرح‌های ۵ ساله با هدف زدودن چهره‌های خشن فقر و نابرابری تهیه و تصویب شده که انشاءالله با پیگیری جدی به اجرا درخواهد آمد.

۱۹- استفاده از توانایی‌های صنعت نفت برای توازن منطقه‌ای و محرومیت زدایی

با توجه به توسعه شبکه گازرسانی در سراسر کشور، ظرفیت ایجاد توسعه‌های صنعتی در مناطق مختلف فراهم شده است. از جمله امکان ایجاد مجتمع‌های GTTP و GTX و شهرک‌های صنایع پایین دستی آن‌ها در مناطق کمتر توسعه یافته (به منظور تکمیل زنجیره ارزش) و با توجه به آمایش سرزمین وجود دارد که می‌بایست که به عنوان یکی از ابزارهای صنعت نفت برای ایجاد توازن منطقه‌ای باید مورد توجه قرار گیرد. همچنین تکمیل طرح‌های خط اتیلن غرب و پایانه نفتی جاسک در این زمینه بایستی دنبال شود.

۲۰- واگذاری حداکثری تصدی‌ها به بخش خصوصی واقعی در حدود مجاز قانونی و تقویت برون‌سپاری در صنعت نفت و حمایت از بخش خصوصی داخلی با قابلیت رقابت در صنعت نفت کشور و صنایع پایین دستی، صنایع و خدمات پشتیبان نفت و گاز، خدمات پیمانکاری و فنی و مهندسی، به نحوی که وزارت نفت در هیچ موضوعی با مردم و بخش خصوصی واقعی رقابت نکند.

۲۱- حمایت از ایجاد و تقویت نهادهای مالی، بازارهای پولی، سرمایه، بیمه، بورس نفت خام و فرآورده‌های نفتی

بورس به عنوان یکی ابزارهای تامین منابع مالی و تقویت شفافیت در عرصه اقتصاد در این دوره نیز مورد توجه قرار گرفته و ساماندهی جذب سرمایه های مردم برای ایفای نقش در توسعه صنعت نفت و نیز افزایش عرضه نفت خام، میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی در بورس انرژی از برنامه‌های وزارت نفت است.

۲۲- حمایت از جذب سرمایه

با توجه به نیاز صنعت نفت به حدود ۲۰۰ میلیارد دلار منابع مالی فقط برای سرمایه گذاری در برنامه ششم، حمایت از جذب سرمایه و سرمایه گذاران داخلی و خارجی همراه با جذب فناوری های نو از راهبردهای اساسی وزارت نفت در دولت دوازدهم خواهد بود. بدین منظور، لازم است اهتمام همه جانبه ارکان نظام در بسترسازی مناسب با رعایت منافع ومصالح ملی صورت گیرد.

۲۳- اشتغال

گرچه صنعت نفت به دلیل ماهیت آن، صنعتی اشتغال زا تلقی نمی شود، لیکن در دوران اجرای طرح های نفتی، موجی از اشتغال در طیفی از صنایع مختلف و بویژه پیمانکاران و شرکت های خدماتی ایجاد می شود. لذا با اتکای به بهره گیری حداکثری از ظرفیت های داخلی در اجرای طرح ها، قطعا صنعت نفت در سال های پیش رو، نقشی موثر در ایجاد اشتغال مولد (با واگذاری ده ها پروژه بسیار بزرگ، صدها پروژه بزرگ و متوسط و هزاران پروژه کوچک) به ظرفیت های داخلی ایفا خواهد کرد.

تاکید می کند که اجرای راهکارها و راهبردهای عملیاتی پیشنهادی، جز با همدلی، همکاری و هماهنگی همه ارکان نظام و حمایت از وزیران منتخب مجلس محترم و تعامل سازنده با جهان، تحت هدایت مقام معظم رهبری، میسر نخواهد شد.

این همه گفتیم اما در بسیج بی عنایات خدا هیچیم هیچ

خدایا، علیک توکلت و الیک انیب

بیژن زنگنه

مرداد ماه ۱۳۹۶

پیوست - در برنامه پنجساله ششم اهداف کمی زیر برای بخش نفت و گاز تعریف شده است :

روند گذشته و برنامه آتی توسعه بالادستی بخش نفت

رشد سالانه برنامه ششم	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	واحد	شاخص
								نیمه اول		
۶/۴	۴۶۳۰	۴۴۴۰	۴۲۲۰	۴۱۱۵	۴۰۳۰	۳۷۰۰	۳۸۵۱	۳۸۴۱	هزار بشکه در روز	ظرفیت تولید نفت خام
۸/۶	۴۲۸۰	۴۰۰۰	۳۹۶۰	۳۸۷۰	۳۸۰۰	۲۸۳۰	۲۸۰۲	۲۷۲۶	هزار بشکه در روز	تولید نفت خام
۶/۱۲	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۹۰۰	۶۸۸	۵۵۸	۴۶۶	۳۷۸	هزار بشکه در روز	تولید میعانات گازی
۴/۹	۵۲۸۰	۵۰۰۰	۴۹۶۰	۴۷۷۰	۴۴۸۸	۳۳۸۸	۳۲۶۸	۳۱۰۴	هزار بشکه در روز	تولید نفت خام و میعانات
۱۸	۳۳۱۲	۳۰۷۲	۲۹۴۰	۲۷۰۲	۲۲۱۸	۱۴۵۸	۱۳۶۲	۱۲۰۰	هزار بشکه در روز	صادرات نفت خام و میعانات گازی (با احتساب خوراک پالایشگاه های داخلی جدید)
۴/۱۳	۱۵۰	۱۵۰	۱۴۰	۱۲۵	۱۲۵	۸۰	۷۲/۲	۷۲	میلیون متر مکعب در روز	تزریق گاز طبیعی
	۲/۲۲	۲/۲۲	۱۷	۶/۱۴	۹	۹	۱/۹	۳/۸	درصد	سهم تولید نفت خام از میادین مشترک

روند گذشته و برنامه آتی توسعه بالادستی بخش گاز

رشد سالانه برنامه ششم	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	واحد	شاخص
۹/۱۰	۱۲۵۳	۸/۱۱۷۸	۱۱۰۱	۱۰۱۰	۸۹۶	۷۴۶	۶۸۰	۶۳۵	میلیون متر مکعب در روز	تولید گاز غنی
۷/۱۲	۷۵۰	۷۵۰	۷۵۰	۶۸۱	۵۱۶	۴۲۶	۳۰۶	۲۶۷	میلیون متر مکعب در روز	تولید گاز غنی از پارس جنوبی
۶/۱۲	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۹۰۰	۶۸۸	۵۵۸	۴۶۶	۳۷۸	هزار بشکه در روز	تولید میعانات گازی
	۶۶	۳/۶۶	۶/۶۵	۶۰	۱/۵۷	۵۳	۵/۴۵	۴۲	درصد	سهم تولید گاز غنی از میادین مشترک
۴/۱۰	۳۵۷	۳۳۸	۳۱۳	۲۸۴	۲۳۶	۲۱۸	۱۸۷	۱۶۳	میلیارد متر مکعب در سال	میزان گاز پالایش شده
۲/۸	۲۵۰	۲۳۲	۲۲۲	۲۱۰	۱۸۰	۲/۱۶۹	۱۵۶	۱۵۰	میلیارد متر مکعب در سال	میزان گاز فروخته شده داخلی (صنایع ، خانگی ، تجاری و نیروگاه)

درصد بهره مندی روستایی و شهری از گاز طبیعی

۱۳۹۶	پیش بینی اسفند ۱۳۹۴	۱۳۹۴ اردیبهشت	اسفند ۱۳۹۳	اسفند ۱۳۹۲	۱۳۹۲ خرداد	شاخص
۹۶	۷۴	۶۳	۶۳	۵۸	۵۵	بهره مندی روستائیان از گاز طبیعی
۹۸	۹۶	۹۶	۹۶	۹۶	۹۵	بهره مندی شهری از گاز طبیعی
۹۷	۹۱	۸۹	۸۸	۸۷	۸۵	بهره مندی کل از گاز طبیعی

روند گذشته و برنامه آتی سوخت مصرفی نیروگاه های کشور

شاخص	گاز مصرفی (میلیارد متر مکعب)	نفت گاز مصرفی (میلیارد لیتر)	نفت کوره مصرفی (میلیارد لیتر)	گاز معادل (میلیارد متر مکعب)	سهم گاز (درصد)	سهم نفت (گاز) (درصد)	سهم نفت (کوره) (درصد)	سهم سوخت مایع
۱۳۹۲	۳۷/۲۳	۱۲/۱	۱۵۲۵	۶۶/۲۵	۵۸٪	۱۹٪	۲۴٪	۲۲
۱۳۹۳	۵۰	۸/۴	۱۰/۱۴	۶۸/۵	۷۳٪	۱۴٪	۱۵٪	۲۷
۱۳۹۴	۵۷	۶	۸	۷۱	۸۰٪	۸٪	۱۱٪	۱۹
۱۳۹۵	۶۶/۱	۳/۷	۷/۵۴	۷۵/۴۱	۸۵٪	۵٪	۱۰٪	۱۵
۱۳۹۶	۶۸/۶	۳/۵۸	۷/۱۷	۷۹/۲	۸۷٪	۵٪	۹٪	۱۴
۱۳۹۷	۷۳/۲۵	۳/۴	۶/۸	۸۳/۴۷	۸۸٪	۴٪	۸٪	۱۲
۱۳۹۸	۷۸/۱	۳/۲۳	۶/۴۶	۸۷/۸	۸۹٪	۴٪	۷٪	۱۱
۱۳۹۹	۸۳/۲	۳/۰۷	۶/۱۵	۹۲/۴۲	۹۰٪	۳٪	۷٪	۱۰
رشد سالانه برنامه ششم	٪۷/۸	٪-۱۲/۵	٪-۵/۱	٪۵/۴				

برنامه صادرات گاز طبیعی

همه ارقام به میلیون متر مکعب در روز است

سال	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹
صادرات به ترکیه	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰
صادرات به عراق	۰	۵	۲۵	۴۰	۵۰	۵۰
صادرات به عمان	۰	۰	۰	۱۰	۲۵	۲۵
صادرات به پاکستان	۰	۰	۱۵	۱۵	۲۵	۲۵
صادرات به صورت LNG	۰	۰	۰	۱۱	۲۱	۲۱
صادرات به دیگر کشورهای هدف	۰	۰	۸	۳۲	۳۲	۴۵
مجموع صادرات	۳۰	۳۵	۷۸	۱۳۸	۱۸۳	۱۹۵

روند گذشته و برنامه آتی تولید بخش پتروشیمی

ردیف	تعداد طرح	عنوان واحد پتروشیمیایی	میزان تولید سال پایه ۱۳۹۴	میزان افزایش تولید نهایی سالانه (میلیون تن)	جمع تولید ۱۳۹۹	پیش بینی سرمایه گذاری (میلیون دلار)	افزایش فروش نهایی سالانه (میلیون دلار ثابت سال ۱۳۹۰)
۱	۶	واحد تولیدی متانول	۴/۱	۱۰/۸	۱۴/۹	۳۵۰۰	۴۰۰۰
۲	۶	واحد تولیدی اوره	۳/۵	۶/۱	۹/۶	۳۱۰۰	۲۵۰۰
۳	۲۷	سایر واحدهای جدید پتروشیمی و افزایش ظرفیت واحدهای موجود	۱۹/۵	۱۷/۸	۳۷/۳	۴۴۶۰۰	۱۶۵۰۰
	۳۹	جمع				۵۱۲۰۰	۲۳۰۰۰

ارزش فروش داخلی و صادرات محصولات پتروشیمی (میلیارد دلار)

شاخص	واحد	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	رشد سالانه برنامه ششم
ارزش فروش داخلی پتروشیمی	میلیارد دلار	۶/۱	۶/۹	۸	۹/۱	۹/۳۳	۹/۷۷	۱۰/۰۶	۱۱	۶/۶٪
ارزش صادرات پتروشیمی	میلیارد دلار	۹/۹	۱۰/۳	۱۰	۱۲/۵	۱۵	۲۲	۲۷	۳۰	۲۴/۶٪
جمع ارزش فروش داخلی و صادرات پتروشیمی	میلیارد دلار	۱۶	۱۷/۲	۱۸	۲۱/۶	۲۴/۳	۳۱/۸	۳۷	۴۱	۱۸٪

ارزش محصولات پتروشیمی به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۰ می‌باشد.

رشد گذشته و برنامه آتی توسعه بخش پالایشگاهی

شاخص	واحد	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	رشد سالانه برنامه ششم
خوراک نفت خام ۹ پالایشگاه	هزار بشکه در روز	۱۸۱۵	۱۷۵۵	۱۷۶۰	۱۷۶۰	۱۷۶۰	۱۷۶۰	۱۷۶۰	۱۸۱۰	۰/۶٪
خوراک میعانات گازی ۹ پالایشگاه	هزار بشکه در روز	۴۶	۴۵	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۰٪
جمع خوراک نفت خام و میعانات گازی ۹ پالایشگاه	هزار بشکه در روز	۱۸۶۰	۱۸۰۰	۱۸۰۰	۱۸۱۰	۱۸۱۰	۱۸۱۰	۱۸۱۰	۱۸۶۰	۰/۵٪
خوراک میعانات گازی برای پالایشگاه‌های جدید (صادراتی)	هزار بشکه در روز	۰	۰	۰	۸۲	۳۰۰	۵۷۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰٪

برای تحقق اهداف کمی فوق نیاز به سرمایه گذاری به شرح جدول زیر وجود دارد که البته جذب آن نیاز به یک عزم ملی و حمایت همه جانبه از صنعت نفت دارد. عدم تناسب بین اهداف تعیین شده به ویژه برای بالادستی نفت و گاز با پیش بینی سرمایه گذاری و درآمدهای قابل تحقق در صنعت نفت، از مشکلات جدی اجرای برنامه ششم توسعه در این بخش است.

نیاز سرمایه گذاری در صنعت نفت در برنامه ششم همه ارقام به میلیارد دلار

ردیف	هدف کمی	از محل منابع داخلی شرکتهای دولتی	منابع مالی خارجی - قراردادهای مشارکتی	از محل منابع صندوق توسعه ملی	بازار سرمایه - مشارکت	کل منابع مورد نیاز
۱	نگهداشت توان تولید میدین نفتی و گازی	۱۸,۲	۵,۵			۲۳,۸
	افزایش ظرفیت تولید با توسعه میدین نفتی و گازی مشترک	۴,۸	۲۰,۴	۳	۱	۲۹,۲
	تکمیل توسعه میدین پارس جنوبی	۱۲,۵	۸,۸	۲,۶	۳	۲۷
۲	افزایش ضریب بازیافت میدین نفتی	۱	۷			۸
	جمع آوری و کاهش گازهای سوزانده شده		۷,۵			۷,۵
۳	اکتشاف و توصیف میدین نفت و گاز و اجرای طرح های پشتیبانی و مطالعاتی سرمایه ای شرکت ملی نفت	۳,۲	۰			۳,۲
	احداث خط لوله اصلی انتقال گاز و ایستگاههای تقویت فشار	۷,۸	۰		۲,۲	۱۰
۴	احداث و نگهداشت خطوط لوله استانی، شبکه گاز رسانی، ذخیره سازی و پالایش گاز	۶,۲	۱,۴	۱,۸		۹,۴
	افزایش ظرفیت پالایش میعانات گازی		۰	۴		۴
۵	افزایش فراروش نفت خام و میعانات گازی و بهبود کیفیت فرآورده های پالایشگاههای کشور	۳,۶	۰	۵,۶		۹,۲
	احداث و نگهداشت خطوط لوله و مخازن ذخیره سازی نفت و فرآورده های نفتی	۳,۵	۰			۳,۵
۶	جمع مصارف سرمایه ای (با تولیت شرکتهای دولتی)	۶۰,۹	۵۰,۶	۱۷	۶,۳	۱۳۴,۷
۷	پالایشگاه های نفت و پالایش و پخش (غیر دولتی)	۰	۸	۵	۲	۱۵
۸	پتروشیمی ها و خطوط لوله زیر بنا ها (غیر دولتی)	۵	۲۲	۸	۱۷	۵۲
۹	جمع کل سرمایه گذاری مورد نیاز بدون سرمایه گذاری بهینه سازی (صرفه جویی)	۶۵,۹	۸۰,۶	۳۰	۲۵,۳	۲۰۱,۷

